

вікової категорії здобувачів освіти, врахуванні індивідуальних та вікових особливості такої категорії студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуркова Т. Дефініція поняття «готовність» у психолого-педагогічній літературі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал* / редкол.: А.А. Сбруєва, М.А. Бойченко, О.А. Біда та ін. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2020. № 9 (103). С. 317–329.

2. Мазур Н. Поняття «готовності» та визначення структурних компонентів готовності майбутніх учителів інформатики. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2013. № 121. С. 288–292.

3. Machynska N. Pedagogical conditions for the formation of the professional image of a future education manager. *Mountain School of Ukrainian Carpaty*. 2025. № 33. С. 5–9. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/msuc/article/view/10075>

Валерія МІЛЯЄВА
(Київ)

ВІДПОВІДНІСТЬ КОМПЕТЕНЦІЙ ВИПУСКНИКІВ УНІВЕРСИТЕТІВ ПОТРЕБАМ СУЧАСНОГО РИНКУ ПРАЦІ

Сучасний світ характеризується проявами каскадних криз, посиленням локальної та глобальної нестабільності, що створює виклики зокрема у гуманітарній сфері. Це формує суперечність між підготовкою фахівців у закладах вищої освіти та вимогами ринку праці, спричиняє перешкоди на шляху підвищення якості вищої освіти та реалізації політики продуктивної зайнятості у період воєнних дій та післявоєнної відбудови.

Військова агресія Російської Федерації проти України, розпочата 24 лютого 2022 року і триває нині. Вона вплинула на всі сфери життя українців, зокрема, й освіту. В умовах воєнного стану освіта зазнала суттєвих втрат: 4358 закладів освіти постраждали від бомбардувань та обстрілів, 400 – зруйновані повністю; значно знизилася кількість випускників університетів, які готові задовольнити потреби вітчизняного, а не зарубіжного ринку праці

(інформацію документує та подає в реальному часі сайт <https://saveschools.in.ua>).

Український ринок праці від початку 2022 р. істотно трансформувався. Зокрема, спостерігається зростання гуманітарних секторів: медицина, фармацевтика, освіта, наука, охорона та безпека, юриспруденція тощо. У зв'язку з необхідністю збереження та відновлення ментального здоров'я населення, констатовано значне збільшення кількості вакансій для психологів (зростання на 136 % у січні 2024 р. порівняно з січнем 2022 р.) та соціальних працівників (збільшення на 129 %), зростає попит на спеціалістів у галузі реабілітації. Також в Україні з'являються нові професії, наприклад – фахівець із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб, який надаватиме роз'яснення щодо можливостей, прав, гарантій, пільг, отримання публічних, соціальних, освітніх, реабілітаційних, психологічних та інших послуг [1].

Отже, логічним виглядає висновок про те, що наразі є актуальним працевлаштування випускників університетів. Однак фактично існує проблема низької працевлаштованості молоді: у червні 2024 р. 35 % шукачів роботи становили особи віком до 25 років, а 24 % – у віці 25–34 роки. Протягом півріччя зросла частка безробітної молоді віком до 25 років. Очевидним є те, що молодь має великий потенціал працездатності, що важливо для економічного зростання та соціальної стабільності; молоді працівники є більш гнучкими і готовими до змін, соціально мобільними та мотивованими до професійного зростання тощо [2].

Наразі, попри активну діяльність державної служби зайнятості, показники рівня працевлаштування молодіжної вікової категорії залишаються невисокими. Причиною може бути те, що роботодавці стикаються з характерними для молодих працівників проблемами: відсутністю досвіду й навичок професійної адаптації; соціальною та особистісною незрілістю і незахищеністю; невідповідністю першого робочого місця рівню та якості отриманих професійних знань; високими вимогами до умов та заробітної плати; невідповідністю професійної компетентності обов'язкам і очікуванням від шукачів тощо [3].

У гуманітарній сфері, у представників соціономічного типу (допомагаючих) професій це проявляється у неготовності молоді працювати «в полях» – безпосередньо надавати допомогу, емоційно стабілізувати, знімати прояви страху, тривоги, стресу, піклуватися, проявляти емпатію. Вказані уміння та навички, спроможності

молодих фахівців є важливими складовими професійної компетентності, якою вони мали оволодіти під час навчання в університеті. Можемо припустити, що вектор формування професійної (фахової) компетентності здобувачів вищої освіти змінився і вимагає детального наукового дослідження.

У наших публікаціях [4] проаналізовано зв'язок між формуванням професійної компетентності та стилями навчання майбутніх фахівців (за Д. Колбом). Модель Д. Колба передбачає циклічний процес навчання – від конкретного досвіду до рефлексивного спостереження, абстрактного теоретизування та активного експериментування і створення нового досвіду. Домінування певної ланки цього циклу формує індивідуальний стиль навчання: прагматичний, теоретичний, рефлексорний або активно перетворювальний). Врахування або ігнорування індивідуального стилю навчання в освітньому процесі суттєво впливає на його ефективність – сприяє підвищенню практичної компетентності випускників, їхньої готовності до роботи «в полях».

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні проблеми невідповідності між підготовкою фахівців гуманітарного сектору у закладах вищої освіти та очікуваннями роботодавців, з якими вони стикаються на ринку праці у воєнний період, а також в емпіричному дослідженні домінуючих стилів навчання студентської молоді.

В емпіричному дослідженні було використано тест «Чотири стилі навчання» Девіда Колба, американського психолога та теоретика навчання, метою якого є визначення індивідуальних переваг у навчанні. Тест заснований на теорії циклу експериментального навчання та виділяє чотири основні стилі навчання: активний, теоретичний, рефлексивний та практичний.

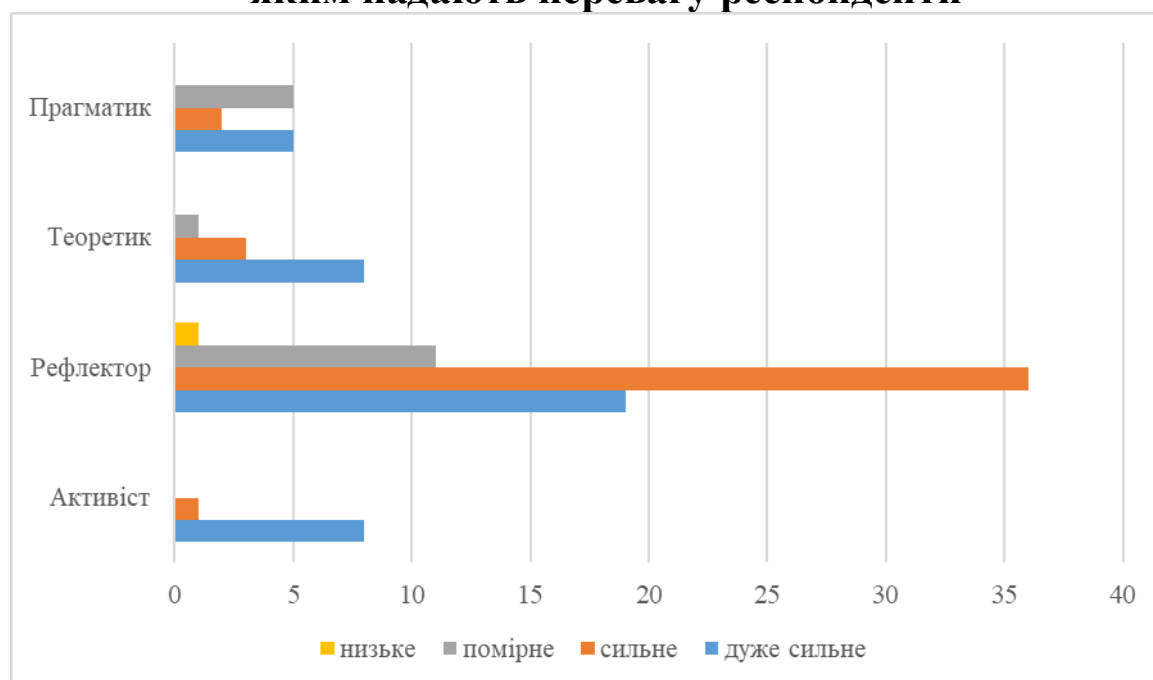
Експериментальну вибірку склали здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня IV курсу та другого (магістерського) рівня Ізмаїльського державного гуманітарного університету та Національного університету біоресурсів і природокористування України. Вибірку склали 110 респондентів віком від 20 до 38 років, з них – 86 жінок і 24 чоловіки. Усі дані було проаналізовано в узагальненій формі без будь-яких висновків про окремих респондентів. Дослідження проводилось у жовтні 2025 р.

Найбільша група за домінантним типом визначена *рефлексор* 67 % (з них дуже сильне уподобання 19 %; сильне – 36 %; помірне –

11 %; низьке 1 %), цій категорії здобувачів освіти потрібно багато перерв, щоб читати та обговорювати.

Наступну позицію займають *теоретик* – 12 % (8 % – дуже сильне уподобання; 3 % – сильне; 1 % – помірне) та *прагматик* – 12 % (5 % – дуже сильне уподобання; 2 % – сильне; 5 % – помірне).

**Таблиця 1. Стили навчання,
яким надають перевагу респонденти**

Найменшу групу складають «активісти» 9 % (8 % – дуже сильне уподобання; 1 % – сильне).

На підґрунті аналізу теоретичних та емпіричних даних зроблено висновок про існування потреби практико орієнтованого навчання та формування професійної компетентності майбутніх фахівців гуманітарного напрямку з урахуванням умов воєнного часу. Практична цінність отриманих результатів полягає у можливості їхнього використання для адаптації майбутніх фахівців соціономічного типу професій до потреб сучасного ринку праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Turlo N., Osadchuk O. State of the labor market and employee motivation in Ukraine under martial law. *Economic scope* 2024. № 191. S. 97–103. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-18> URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1541/1485>
2. Klimashevskia Violetta O., Korovina Natalia V. Trends in the Labor Market in Ukraine under Martial Law. *Business Inform.* 2024.

№ 10. S. 260–267. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-10-260-267> URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-10_0-pages-260_267.pdf

3. National Institute for strategic studiens 2024. Retrieved from URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/vidnovlennya-rynku-pratsi-v-ukrayini-v-umovakh-viyny-rehionalni>

4. Milyaeva V., Prystai O. Psychological aspect of managerial competence of heads of secondary education institutions in conditions of educational reforms. *Pedagogical education: theory and practice. Psychology. Pedagogy*. 2019. № 31. S. 54–58. DOI: 10.28925/2311–2409 URL: file:///D:/User/Downloads/Potip_2019_31_11.pdf

5. Yelnikova G.V. Competency-based approach to modeling the professional activity of a university. *Theory and methods of education management* 2010. № 4. URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v_4/6.pdf

Олена НЕВМЕРЖИЦЬКА,
(Дрогобич)
Андрій КОЗІБРОДА
(Львів)

ОСВІТА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ: ПІДГОТОВКА ФАХІВЦЯ МАЙБУТНЬОГО

Сучасний світ – мінливий та непередбачуваний. Його нестабільність та невизначеність спровоковані швидкими технологічними змінами, глобальними кризами, воєнними подіями та соціальними трансформаціями. У такому світі традиційні моделі освіти, що орієнтуються на стабільність і передбачуваність, виявляються недостатньо ефективними у процесі підготовки фахівців, здатних діяти в умовах постійних змін.

А отже, у педагогічній науці та освітній сфері спостерігається перехід від знаннєвої парадигми до компетентнісної. Сьогодні майбутні фахівці мають бути готовими діяти у складних умовах, що актуалізує необхідність формування у них гнучкості мислення, здатності до швидкого навчання, уміння працювати з великими масивами інформації, готовності до змін і адаптації у нових умовах. Серед ключових компетентностей фахівця майбутнього виділяють